

Skupština Crne Gore
Odbor za rodnu ravnopravnost
00-63-9/ -

IZVJEŠTAJ O RADU ODBORA ZA RODNU RAVNOPRAVNOST ZA 2021.GODINU

ODBOR ZA RODNU RAVNOPRAVNOST SKUPŠTINE CRNE GORE u 2021. godini, održao je 16. sjednica – šest tematskih, jedno konsultativno saslušanje na temu „Rodno odgovorno budžetiranje“ i započeo kontrolno saslušanje na temu „Zaštita i podrška ženama žrtvama nasilja i žrtvama nasilja u porodici“. U okviru tematskih sjednica, Odbor je održao sjednicu Ženskog parlamenta na temu „Vodeći aspekti doprinosa (ekonomija i neplaćeni rad) i dodatnih opterećenja žena tokom pandemije COVID-19“. Odbor je, u saradnji sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori i Kancelarijom ODIHR-a, organizovao putem Zoom platforme Regionalnu konferenciju parlamentarki Jugoistočne Evrope na temu „Uloga parlamenta na unaprjeđenju rodne ravnopravnosti i žene u politici“, koja je održana 14. juna. Odbor je u saradnji sa Ambasadom Ujedinjenih Arapskih Emirata u Crnoj Gori, organizovao putem Zoom platforme, jednodnevnu radionicu na temu „Osnaživanje žena“. U saradnji sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori, Odbor je organizovao dvije dvodnevne radionice za poslanike/ce i zaposlene u Službi Skupštine, u cilju izgradnje kapaciteta i procedura za realizaciju rodnih procjena u svim fazama kreiranja i usvajanja zakona, politika i drugih akata. Memorandum o saradnji u procesu uvođenja rodno odgovornog budžetiranja u Crnoj Gori, 5. maja, potpisale su - predsjednica Odbora za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore Božena Jelušić, načelnica Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti u okviru Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava Biljana Pejović i izvršna direktorica NVO „Ženska Akcija“ Slavica Striković.

1. Odbor je, kao zainteresovano radno tijelo, sa aspekta svoje nadležnosti, razmotrio i podržao:

- *Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti i Mišljenje dostavio Odboru za zdravstvo, rad i socijalno staranje, kao matičnom odboru, na dalji postupak.*
- *Predlog zakona o izmjeni Zakona o poljoprivredi i ruralnom razvoju i Mišljenje dostavio Odboru za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje, kao matičnom odboru, na dalji postupak.*
- *Predlog zakona o izmjenama i dopunama Opšteg zakona o obrazovanju i vaspitanju i Mišljenje dostavio Odboru za prosvjetu, nauku, kulturu i sport, kao matičnom odboru, na dalji postupak.*
- *Predlog zakona o izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika Crne Gore i Mišljenje dostavio Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu, kao matičnom odboru, na dalji postupak.*
- *Predlog zakona o budžetu Crne Gore za 2021. godinu i Mišljenje dostavio Odboru za ekonomiju, finansije i budžet, kao matičnom odboru, na dalji postupak.*

Odbor je u Mišljenju dostavljenom Odbor za ekonomiju, finansije i budžet, konstatovao da u Predlogu zakona nijesu vidljive budžetske linije iz kojih se finansiraju aktivnosti u oblasti rodne ravnopravnosti i da to otežava način njegovog razmatranja sa aspekta nadležnosti Odbora za rodnu ravnopravnost. Prvi programski budžet bio je svojevrсни metodološki izazov zbog čega je potrebno da se u samom dokumentu nađu jasne smjernice kako će pojedine potrošačke jedinice sprovoditi politike iz oblasti rodne ravnopravnosti, ali i kako se on može pratiti sa aspekta rodno osjetljivog budžetiranja. Odbor smatra

potrebni da u uvodnom dijelu zakona o budžetu budu sadržane smjernice potrošačkim linijama o obavezi primjene rodno odgovornog budžetiranja. Takođe, Odbor je konstatovao da je neophodno da Vlada Crne Gore učini napor kako bi se kroz zakon o završnom računu budžeta za 2020.godinu, mogla pratiti primjena Zakona o rodnoj ravnopravnosti, prije svega čl. 3 i 14, ali i da se budžet za 2022.godinu planira na način da se prepoznaju rashodi za aktivnosti iz oblasti rodne ravnopravnosti.

- Predlog zakona o budžetu Crne Gore za 2022.godinu i Mišljenje dostavio Odboru za ekonomiju, finansije i budžet, kao matičnom odboru, na dalji postupak.

Odbor je u Mišljenju, dostavljenom Odboru za ekonomiju, finansije i budžet, istakao da pozdravlja započete aktivnosti na uvođenju rodno odgovornog budžetiranja u Predlogu zakona o budžetu Crne Gore za 2022.godinu, koji u obrazloženju sadrži pregled aktivnosti usmjerenih na uvođenje rodno odgovornog budžetiranja, kao i pregled budžetskih jedinica koje su prepoznale rodnu komponentu u realizaciji planiranih aktivnosti za 2022.godinu. Odbor je konstatovao da uvedene izmjene omogućuju veću vidljivost budžetskih linija iz kojih se finansiraju aktivnosti u oblasti rodne ravnopravnosti, što olakšava način njihovog razmatranja sa aspekta nadležnosti Odbora za rodnu ravnopravnost.

Odbor smatra da je neophodno nastaviti sa aktivnostima na orodnjavanju programskog budžeta, te da je potrebno da se u samom dokumentu nađu jasne smjernice kako će pojedine potrošačke jedinice sprovoditi politike iz oblasti rodne ravnopravnosti, ali i kako se on može pratiti sa aspekta rodno osjetljivog budžetiranja. Potrebno je da u uvodnom dijelu zakona o budžetu budu sadržane smjernice potrošačkim linijama, od najvišeg ka najnižim nivoima, o obavezi primjene rodno odgovornog budžetiranja. Takođe, Odbor je konstatovao da je neophodno da Vlada Crne Gore učini napor kako bi se kroz zakon o završnom računu budžeta za 2021. godinu, mogla pratiti primjena Zakona o rodnoj ravnopravnosti, prije svega čl.3 i 14, ali i da se budžet za 2023.godinu planira na način da se prepoznaju rashodi za aktivnosti iz oblasti rodne ravnopravnosti.

- Predlog zakona o medicinski potpomognutoj oplodnji i Mišljenje dostavio Odboru za zdravstvo, rad i socijalno staranje, kao matičnom odboru, na dalji postupak.

Tokom rasprave, konstatovano je da postoji značajan prostor za unaprjeđenje navedenog zakona, kako bi se određene oblasti uskladile sa savremenom medicinskom praksom. Imajući u vidu navedeno, Odbor smatra da bi trebalo voditi računa da tekst zakona:

- bude što je više moguće usaglašen sa direktivama EU kako bi rješenja bila na adekvatan način postavljena i uređena, što će doprinijeti da se unaprijedi međunarodna saradnja (Direktiva 2004/23/EU, Direktiva Komisije 2006/17/EZ, Direktiva Komisije 2006/86/EZ, Odluka 2010/45/EC, Direktiva 2012/39/EC, Direktiva 2015/565/EC, Direktiva 2015/566/EC);
- ima definicije osnovnih načela, koje su od ključnog značaja za tumačenje zakona i kako bi se olakšala njegova primjena i preciznu definiciju embriona u kontekstu MPO i direktiva Evropske unije;
- jasno definiše titulare prava na MPO, posebno u dijelu koji to pravo garantuje ženi koja ne živi u bračnoj, odnosno vanbračnoj zajednici;
- precizno formuliše normu kojom propisuje ko ima pravo na liječenje neplodnosti primjenom postupka MPO (čl.18 stav 1 Predloga zakona) i obezbijedi adekvatnu sudsku zaštitu osobama o čijem pravu na liječenje MPO odlučuje komisija, na osnovu procjene članova/ica komisije;

- definiše određivanje starosne granice za osobe koje su u procesu MPO;
- propiše precizne i jasne mogućnosti/dozvoljenosti uvoza/izvoza sopstvenog i doniranog reproduktivnog materijala, razjasni značenje banke polnih ćelija i ovlašćene zdravstvene institucije, posebno u dijelu nadležnosti vršenja heterologne oplodnje koja je u direktivama EU jasno definisana i ne dozvoljava zloupotrebe (izvoz sopstvenog genetskog materijala ne smije biti ograničen, jer predstavlja lično vlasništvo i osnovno ljudsko pravo);
- uredi mogućnost zamrzavanja i skladištenja genetskog materijala (ograničavanje vremenskog roka očuvanja zamrznutog reproduktivnog materijala i embriona u svim zakonima Evropske unije svodi se na kraj prosječnog reproduktivnog doba žene);
- izbjegne kontradiktornost po pitanju identiteta donatora/ke reproduktivnog materijala, uvažavajući pravo djeteta da ima uvid u zdravstveno stanje donatora/ke (zakonodavac ima pravo da se odluči da li će donatorstvo biti anonimno ili ne, ali mora jasno u Izvještaju o sprovedenoj analizi procjene uticaja propisa da iskaže razloge koji su ga opredijelili za izbor rješenja, jer ukidanje anonimnog donorstva može dovesti u pitanje i smisao propisivanja heterologne oplodnje).

Cijeneći značaj donošenja novog zakona o medicinski potpomognutoj oplodnji, ne samo za građane i građanke, već i za buduće generacije koji/e će se roditi nakon postupka MPO, Odbor je ocijenio da Predlog zakona o medicinski potpomognutoj oplodnji može biti privatljiv samo uz izmjene i dopune u skladu sa gore navedenim sugestijama.

S tim u vezi, Odbor je, jednoglasno, predložio Odboru za zdravstvo, rad i socijalno staranje, kao matičnom odboru, da prilikom razmatranja navedenog Predloga zakona uvaži date sugestije i predloži Skupštini da usvoji Predlog zakona o medicinski potpomognutoj oplodnji, uzimajući u obzir navedene sugestije.

-Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2019.godinu;

Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2020. godinu, i mišljenja dostavio Odboru za ljudska prava i slobode, kao matičnom odboru, na dalji postupak.

2. Konsultativno saslušanje

Odbor je, na 11. sjednici, održanoj 24. oktobra i 2. novembra, održao *konsultativno saslušanje na temu „Rodno odgovorno budžetiranje“*. U cilju prikupljanja potrebnih informacija i stručnih mišljenja Odbor je, na konsultativno saslušanje pozvao: mr Milojka Spajića, ministra finansija i socijalnog staranja, mr Jakova Milatovića, ministra ekonomskog razvoja, mr Aleksandra Stijovića, ministra poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, prof.dr Vesnu Bratić, ministarku prosvjete, nauke, kulture i sporta i dr Jelenu Borovinić Bojović, ministarku zdravlja.

Sjednici su, 24. oktobra, prisustvovali: mr Aleksandar Stijović, ministar poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Bojan Paunović, generalni direktor za državni budžet u Ministarstvu finansija i socijalnog staranja, Olivera Vukajlović, v.d. direktorica Direktorata za unaprjeđenje konkurentnosti u Ministarstvu ekonomskog razvoja, Jovana Ostojić, sekretarka Ministarstva prosvjete, nauke, kulture i sporta i mr Anka Vukićević, državna sekretarka Ministarstva zdravlja. Po zahtjevu, sjednici su prisustvovala dvije predstavnice Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore - Anđela Radovanović, programska menadžerka i Tijana Simović, asistentkinja.

Nakon višečasovne rasprave Odbor je zauzeo stav da se sjednica nastavi uz prisustvo ministara/ki koji/e su bili spriječeni da prisustvuju sjednici i o razlozima nedolaska obavijestili predsjednicu Odbora.

Nastavku 11. sjednice održane 2. novembra, prisustvovali su: mr Jakov Milatović, ministar ekonomskog razvoja, prof.dr Vesna Bratić, ministarka prosvjete, nauke, kulture i sporta, Milena Lipovina – Božović, državna sekretarka za razvojne ekonomske politike u Ministarstvu ekonomskog razvoja, Milica Kadović, državna sekretarka u Ministarstvu prosvjete, nauke, kulture i sporta, Marko Begović, predsjednik Uprave za sport i mlade, mr Anka Vukićević, državna sekretarka Ministarstva zdravlja, dr Branislav Radulović, član Senata Državne revizorske institucije, Jadranka Delibašić, državna revizorka-rukovoditeljka Odjeljenja za razvoj i vršenje revizije uspjeha – Državna revizorska institucija, Anđela Radovanović, programska menadžerka Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore i Tijana Simović, asistentkinja.

Nakon višečasovne rasprave, Odbor je predložio ocjene i stavove.

Na 12. sjednici održanoj 15. novembra, Odbor je razmotrio i jednoglasno podržao Izvještaj koji sadrži sljedeće

OCJENE I STAVOVE:

1. Odbor za rodnu ravnopravnost izražava nezadovoljstvo zbog neprisustva dva od pozvanih pet ministara/ki na Konsultativnom saslušanju i ocjenjuje da je direktna komunikacija članova/ica Odbora sa ministrima/arkama kao nosiocima javnih politika i donosiocima odluka od velikog značaja za vršenje kontrolne uloge Skupštine. Odbor poziva resorne ministre i ministarke u Vladi Crne Gore da u narednom periodu uzmu aktivnije učešće u radu Odbora za rodnu ravnopravnost, kako bi se dao što veći doprinos kreiranju rodno odgovornih politika koje odgovaraju realnim potrebama građana i građanki Crne Gore;
2. Odbor konstatuje da se u izlaganjima ministara/ki i predstavnika/ca ministarstava mogu prepoznati početni koraci u orodnjavanju budžetskog procesa, a koji se ogledaju u postojećoj analizi položaja žena i muškaraca u crnogorskom društvu i dostupnim statističkim pokazateljima koji jasno ukazuju na ključne nejednakosti i oblasti u kojim postoji rodno zasnovana diskriminacija. S tim u vezi, Odbor predlaže ministarstvima da kreiraju rodno odgovorne politike, aktivnosti i mjere koje će pružiti adekvatan odgovor na prepoznate nejednakosti, uz jasno definisane indikatore za praćenje njihove primjene i postignutih rezultata;
3. Odbor predlaže da ministarstva izvrše procjenu usklađenosti opredijeljenih (planiranih) budžetskih sredstava za 2022. godinu sa stvarnim potrebama za realizaciju aktivnosti i mjera iz tačke 2, i da predloge i sugestije za usklađivanje budžetskih sredstava stvarnim potrebama prosljede resornom Ministarstvu finansija i socijalnog staranja, kako bi se omogućilo orodnjavanje budžetskog procesa;
4. Odbor ocjenjuje da je neophodno kontinuirano pratiti potrošnju budžetskih sredstava kroz praćenje rodno definisanih indikatora, kako bi se prepoznali programi koji su imali pozitivne efekte na život i razvoj žena i djevojčica, ali i identifikovale dalje potrebne aktivnosti.
5. Odbor pozdravlja sistemski pristup Državne revizorske institucije pitanju orodnjavanja budžetskog procesa u Crnoj Gori. Takođe, Odbor pozdravlja planirane aktivnosti Državne revizorske institucije usmjerene ka praćenju sprovođenja politike rodne ravnopravnosti kroz reviziju uspjeha, tj. reviziju performansi, koje će sagledati strateške aspekte pristupa države u domenu politika koje tretiraju rodnu ravnopravnost, uključujući i rodno odgovorno budžetiranje.

Ocjene i stavovi dostavljeni su nadležnim ministarstvima na dalji postupak.

3. Kontrolno saslušanje

Odbor je na 12. sjednici, održanoj 15. novembra, jednoglasno, donio Odluku o kontrolnom saslušanju ministra unutrašnjih poslova i rukovodioca Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava mr Sergeja Sekulovića i ministra finansija i socijalnog staranja mr Milojka Spajića, *na temu „Zaštita i podrška ženama žrtvama nasilja i žrtvama nasilja u porodici“*.

Na 13. sjednici Odbora, održanoj 22. novembra, započeto je kontrolno saslušanje mr Sergeja Sekulovića, ministra unutrašnjih poslova i rukovodioca Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava.

Saglasno članu 67 stav 3 Poslovnika Skupštine, predsjednica je obaviještena da ministar finansija i socijalnog staranja mr Milojko Spajić, zbog ranije preuzetih obaveza, koje su na međunarodnom nivou, nije u mogućnosti da prisustvuje sjednici. Odbor je zauzeo stav da se saslušanje ministra finansija i socijalnog staranja mr Milojka Spajića, obavi u nastavku sjednice. Termin nastavka sjednice biće naknadno utvrđen u dogovoru sa ministrom.

U raspravi su kroz pitanja i komentare učestvovali/e: predsjednica i članice Odbora - Božena Jelušić, Vesna Pavićević, Suzana Pribilović, Danijela Đurović, Tamara Vujović i Jelena Božović, izvršna direktorica Centra za ženska prava Maja Raičević, koordinatorka servisa podrške žrtvama nasilja Centra za ženska prava Ana Jaredić i izvršna direktorica Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore Marina Vujačić.

4. Tematske sjednice

- *Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore, organizovao je Trinaesto zasijedanje Ženskog parlamenta na temu „Vodeći aspekti doprinosa (ekonomija i neplaćeni rad) i dodatnih opterećenja žena tokom pandemije COVID -19“. Zasijedanje je održano na Međunarodni dan žena.*

Sjednicu je otvorio Aleksa Bečić, predsjednik Skupštine Crne Gore.

Uvodna izlaganja imali su: Božena Jelušić, predsjednica Odbora i Siniša Bjeković, zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore.

Stalna predstavnik UNDP-a u Crnoj Gori, Daniela Gašparikova, predstavila je rezultate istraživanja UNDP-a „Doprinos žena ekonomiji Crne Gore i neplaćeni rad u vrijeme COVID -19 pandemije“. Takođe, ekspert UNDP-a Miloš Vuković, predstavio je istraživanje UNDP-a u Crnoj Gori o uticaju virusa COVID-19 na društveno-ekonomski položaj žena u Crnoj Gori.

Tokom sjednice predstavljeni su: rezultati rada izvršnog mehanizma Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava – Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti (Indeks rodne ravnopravnosti, publikacija Žene i muškarci u Crnoj Gori, Rodna mapa, sprovedene obuke i kampanje), kao i proces izrade novog strateškog dokumenta, odnosno buduće nacionalne strategije za rodnu ravnopravnost 2021-2025.

Učesnicima zasijedanja obratila se i dobitnica nagrade „Iskra“ Sabra Decević.

U radu Ženskog parlamenta učestvovala su: mr Tamara Srzentić, ministarka javne uprave, digitalnog društva i medija, dr Jelena Borovinić Bojović, ministarka zdravlja, članice Odbora - Vesna Pavićević, Danijela Đurović, Jelena Božović i Tamara Vujović, predstavnik Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava Maja Lutovac, Maja Raičević, Centar za ženska prava, Zvezdana Oluić, Unija poslodavaca Crne Gore, Nina Drakić, Privredna komora Crne Gore, Jelena Krivčević, Regionalna razvojna agencija za Bjelasicu, Komove i Prokletije.

Zasijedanju Ženskog parlameta prethodilo je otvaranje izložbe fotografija „Jednake i slobodne – AFŽ podsjetnik političkog vaspitanja“, u holu Skupštine Crne Gore.

Odbor je organizovao izložbu u saradnji sa NVO Centar za feminističku kulturu i Institutom za savremenu umjetnost, koju je otvorio predsjednik Skupštine Aleksa Bečić.

**

-Na 2.sjednici Odbora (29.januara), organizovanoj u saradnji sa Vestminsterskom fondacijom za demokratiju (WFD), online je prezentovan Izvještaj o post-zakonodavnom nadzoru izabranih članova Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o rodnoj ravnopravnosti

Izvještaj je izrađen 2020.godine, na inicijativu Odbora za rodnu ravnopravnost, uz podršku Vestminsterske fondacije za demokratiju, u okviru regionalnog parlamentarnog programa „Kreiranje parlamentarne mreže o ljudskim pravima na Zapadnom Balkanu“ koji WFD sprovodi uz podršku Ministarstva vanjskih poslova Kraljevine Norveške u periodu od aprila 2019. do novembra 2021. godine, sa ciljem jačanja saradnje među parlamentima Zapadnog Balkana, a putem uspostavljanja regionalne mreže radnih tijela za ljudska prava i rodnu ravnopravnost.

U uvodnom dijelu govorili/e su: predsjednica Odbora Božena Jelušić, dr Maria Masmuti, predavačica prava na Institutu za napredne pravne studije, Univerzitet u Londonu i Ivan Radojević, programski menadžer Vestminsterske fondacije za Zapadni Balkan (WFD)

Regionalni projekat Mreža parlamentarnih odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost na Zapadnom Balkanu (WFD) i pilot projekat post-zakonodavnog nadzora koji je implementiran od strane HUGEN mreže predstavio je programski menadžer Vestminsterske fondacije za demokratiju za Zapadni Balkan Ivan Radojević. O post-zakonodavnom nadzoru i važnosti nadzora nad primjenom zakona govorila je dr Maria Mousmouti, predavačica prava na Institutu za napredne pravne studije, Univerzitet u Londonu.

Izvještaj o post-zakonodavnom nadzoru izabranih članova Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o rodnoj ravnopravnosti predstavila je nezavisna ekspertkinja Olgica Lola Milojević, autorka Izvještaja.

Saopštila je da je svrha sprovođenja post-zakonodavnog nadzora izabranih članova Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o rodnoj ravnopravnosti, da se procjeni da li su svi članovi i intervencije iz strateških dokumenata postigli planirane rezultate. Izvještaj o procjeni je kreiran da analizira rezultate primjene čl.13a i 13b Zakona, kao i širu primjenu čl.13,13a i 14 koji su direktno povezani sa izabranim. Period koji se analizira je 2015-2019/20. godina tj. od momenta usvajanja Zakona i relevantnih akcionih planova, zaključno sa prvim kvartalom 2020.godine. Tekst Izvještaja napisan je i organizovan u pet poglavlja, po usaglašenoj metodološkoj matrici.

Preporuke su zasnovane na analizi nalaza, zaključcima i naučenim lekcijama, kao i na konsultacijama sa različitim akterima/kama koji/e su dali/e svoj doprinos u procesu istraživanja. Važne doprinose pružili/e su predstavnici/e rodnih mehanizama na nivou zakonodavne i izvršne vlasti, predstavnice ministarstava i drugih javnih institucija odgovornih za realizaciju aktivnosti i primjenu Zakona, kao i drugi predstavnici organizacija civilnog društva i medija.

**

- Na 7. sjednici Odbora, održanoj 24. maja, razmotreni su:

* *Izvještaj o realizaciji aktivnosti iz Programa sprovođenja Akcionog plana za primjenu Rezolucije Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija 1325 – žene, mir i bezbjednost (2019-2020) za period 2019-2020.godina, i*

* *Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje 2020-2024.godina, u 2020.godini*

Izvještaj o realizaciji aktivnosti iz Programa sprovođenja Akcionog plana za primjenu Rezolucije Savjeta bezbjednosti Ujedinjenih nacija 1325 - žene, mir i bezbjednost (2019-2020) za period 2019-2020.godina, predstavila je Nataša Mijanović, šefica Odsjeka za upravljanje ljudskim resursima u Ministarstvu odbrane. Informisala je članove/ice Odbora da je Izvještaj o realizaciji aktivnosti iz ovog Programa, Vlada usvojila u aprilu 2021.godine. U izvještajnom periodu, realizovale su aktivnosti koje se odnose na jačanje internih institucionalnih mehanizama zaduženih za implementaciju politike rodne ravnopravnosti; vođenje rodno senzitivne statistike u svim institucijama; organizovanje obuka za rukovodioce i zaposlene koji rade na sprovođenju akcionih planova za rodnu ravnopravnost; sprovedene su kampanje koje su uticale na povećanje broja žena u sektoru bezbjednosti, samim tim i u mirovnim misijama; organizovane su edukacije zaposlenih u pravosuđu na teme rodne ravnopravnosti; usvojeni su interni akcioni planovi za implementaciju ciljeva Rezolucije Savjeta bezbjednosti UN 1325; medijski su promovisane žene koje su učestvovala u mirovnim misijama, kao i one koje su dio tradicionalno "muških profesija"; preduzmane su mjere na podizanju nivoa svijesti o rodno zasnovanoj diskriminaciji, rodno zasnovanom nasilju i nasilju nad ženama. Jedna od značajnih aktivnosti koja se realizovala u posljednjoj godini sprovođenja ovog programa, odnosi se na formiranje Radnog tima za umrežavanje žena u sektoru bezbjednosti. Jedan dio aktivnosti koje su pojedini organi preduzimali podrazumijevao je i saradnju sa nevladinim organizacijama. Realizacija ovih aktivnosti, doprinijela je djelimičnom dostizanju strateških ciljeva. Pojedine aktivnosti nijesu mogle biti u potpunosti realizovane iz razloga stupanja na snagu mjera za sprječavanje širenja virusa Covid 19.

Nakon rasprave, Odbor je jednoglasno podržao Izvještaj o realizaciji aktivnosti iz Programa sprovođenja Akcionog plana za primjenu Rezolucije Savjeta bezbjednosti UN 1325 – žene, mir i bezbjednost, za period 2021-2022.godine.

Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje 2020-2024.godina, u 2020. godini, predstavile su Olivera Vukajlović, direktorica Direktorata za unaprjeđenje konkurentnosti u Ministarstvu ekonomskog razvoja i Anđela Gajević, savjetnica u Direktoratu za unaprjeđenje konkurentnosti u Ministarstvu ekonomskog razvoja.

Olivera Vukajlović, direktorica Direktorata za unaprjeđenje konkurentnosti u Ministarstvu ekonomskog razvoja informisala je članove/ice Odbora da Izvještaj o realizaciji Akcionog plana Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje 2020-2024, za 2020.godinu, predstavlja analizu ostvarenih operativnih ciljeva, mjera i aktivnosti definisanih Akcionim planom. Ministarstvo ekonomskog razvoja kao koordinator navedenog strateškog dokumenta kontinuirano je pratilo realizaciju mjera i aktivnosti na unaprjeđenju daljeg razvoja politike cjeloživotnog preduzetničkog učenja, kako u formalnom tako i u neformalnom obrazovanju. Veći dio aktivnosti koje su definisane Akcionim planom za 2020.godinu je realizovano.

Od ukupno 65 aktivnosti koliko je predviđeno da bude realizovano 54 je uspješno realizovano ili se realizuje u kontinuitetu, dok 11 prvobitno planiranih aktivnosti nije realizovano zbog epidemiološke situacije izazvane koronavirusom COVID-19 (održavanje učeničkih sajмова, posjete učenika

poslodavcima u cilju sticanja praktičnih znanja i vještina), što predstavlja 83% ispunjenosti ukupno planiranih aktivnosti predviđenih Akcionim planom za 2020.godinu. U pogledu utroška finansijskih sredstava od ukupno planiranih 543 hiljade € realizovano je 495 hiljada € što predstavlja odstupanje od 9% do kojeg je došlo zbog dijela nerealizovanih prvobitno planiranih aktivnosti koje najvećim dijelom nijesu realizovane zbog pandemije COVID-19. Kada je riječ o izvorima finansiranja dominantni su donatorski izvori finansiranja, dok se manji dio odnosi na izvore finansiranja iz budžetskih sredstava ili sredstava privatnog sektora. Tokom diskusije, istakla je preporuke za naredne faze sprovođenja strateškog dokumenta koje se tiču formalnog i neformalnog obrazovanja.

Anđela Gajević, savjetnica u u Direktoratu za unaprjeđenje konkurentnosti u Ministarstvu ekonomskog razvoja je saopštila da je veoma bitno da razvijamo preduzetnička znanja, kompetencije i vještine od predškolskog vaspitanja, kako bi kod djece razvijali smisao za inicijativu i kreativnost, a kasnije kroz osnovno, srednje opšte i srednje stručno obrazovanje podspješivali njihov preduzetnički način razmišljanja, preduzetnički duh i stvarali od njih pojedince koji će biti preduzetnički orijentisani da mogu da se snađu u realnom poslovno - tržišnom okruženju. Takođe, veoma je bitno da se u segmentu koji se tiče neformalnog obrazovanja posebna pažnja posveti specifičnim ciljnim grupama, to su mladi i žene, i da im se kroz različite programe obuka, pruži nefinansijska podrška kako bi ojačali njihove preduzetničke kompetencije i znanja. Naglasila je da se intezivno radi na jačanju preduzetničkih znanja i vještina, jer nefinansijska podrška koju trebaju specifične ciljne grupe treba da predstavlja osnovnu polaznu tačku kako bi unaprijedili i ekonomsku aktivnost i preduzetničku aktivnost u budućnosti.

Nakon rasprave, Odbor je jednoglasno podržao Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije za cjeloživotno preduzetničko učenje 2020-2024. godine, u 2020.godini.

**

- III GRETA Izvještaj o implementaciji Konvencije SE za borbu protiv trgovine ljudima u Crnoj Gori, bio je tema 8.sjednice Odbora održane 7. jula 2021.godine

Članovima/icama Odbora III GRETA Izvještaj o implementaciji Konvencije SE za borbu protiv trgovine ljudima u Crnoj Gori, koji je usvojila Vlada Crne Gore, a pripremila Ministarstvo unutrašnjih poslova, predstavila je Majda Adžović, savjetnica ministra unutrašnjih poslova i šefica Radne grupe za Pregovaračko poglavlje 24 – Pravda, sloboda i bezbjednost.

Treći krug evaluacije Konvencije u fokusu ima pristup pravdi žrtava trgovine ljudima i efikasnim pravnim lijekovima. Izvještaj detaljno analizira sprovođenje odredbi Konvencije kojima se uspostavljaju suštinske i proceduralne obaveze relevantne za ovu temu. Izvještaj sadrži niz preporuka, ali i prepoznavanje napretka. Nakon izmjene Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, žrtve trgovine ljudima priznaju se kao privilegovani korisnici besplatne pravne pomoći, bez procjene njihovog finansijskog stanja. Grupa eksperata za borbu protiv trgovine ljudima (GRETA) poziva vlasti da preduzmu dalje korake kako bi olakšali i zagarantovali pristup pravdi za žrtve trgovine ljudima, tako što će osigurati da advokati koji pružaju pravnu pomoć žrtvama trgovine ljudima prođu neophodnu obuku i specijalizaciju. Međutim, i pored napretka koji je ostvaren, GRETA poziva crnogorske državne organe da preduzmu dodatne aktivnosti u cilju adekvatne implementacije Konvencije i, s tim u vezi, GRETA je definisala niz zaključaka i preporuka za djelovanje. Tim povodom, Vlada je zadužila nadležne organe da blagovremeno preduzmu aktivnosti u cilju implementacije preporuka/zaključaka iz III Izvještaja. Takođe, preporučeno je Vrhovnom državnom

tužilaštvu, Vrhovnom sudu Crne Gore i Centru za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu da blagovremeno preduzmu aktivnosti u cilju implementacije preporuka/zaključaka iz svoje nadležnosti. Tokom diskusije Majda Adžović je saopštila da je Koordinaciono tijelo za praćenje sprovođenja Strategije, koje je formiralo Ministarstvo unutrašnjih poslova, sačinilo i dostavilo Vladi na usvajanje Akcioni plan za implementaciju Strategije za borbu protiv trgovine ljudima za 2021.godinu. Prilikom izrade Akcionog plana posebna pažnja je posvećena preporukama iz relevantnih međunarodnih izvještaja. Realizacija aktivnosti planiranih Akcionim planom doprinijeće rješavanju konkretnih izazova u okviru privremenih mjera 25 i 28 iz Poglavlja 24 – Pravda, sloboda, bezbjednost koje se odnose na potrebu sveobuhvatnog pristupa orijentisanog na žrtve trgovine ljudima i razvijanju unutrašnjih i regionalnih aktivnosti u rješavanju slučajeva organizovanog kriminala uključujući trgovinu ljudima.

Nakon rasprave, Odbor je jednoglasno podržao III GRETA Izvještaj o implementaciji Konvencije SE za borbu protiv trgovine ljudima u Crnoj Gori.

Sjednici su prisustvovala: Milica Milutinović, savjetnica ministra unutrašnjih poslova i Marina Vlahović, Evropska asocijacija za pravo i finansiranje (ELAF).

**

-Na 9. sjednici Odbora, održanoj 19.jula, razmotren su:

**Akcioni plan za 2021.godinu za sprovođenje Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite za period od 2018 do 2022.godine, s Izvještajem o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite (2018-2022.) za 2020.godinu, i*

** Akcioni plan za sprovođenje Strategije za borbu protiv trgovine ljudima za period 2019-2024. za 2021.godinu i Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije za borbu protiv trgovine ljudima za period 2019-2024. za 2020.godinu*

Članovima/icama Odbora *Akcioni plan za 2021.godinu za sprovođenje Strategije razvoja socijalne i dječje zaštite za period od 2018 do 2022.godine i Izvještaj o realizaciji Akcionog plana za 2020.godinu*, koje je usvojila Vlada Crne Gore, a pripremila Ministarstvo finansija i socijalnog staranja, predstavila je Marija Stajović, koordinatorka Direktorata za socijalno staranje i dječju zaštitu u Ministarstvu finansija i socijalnog staranja. Akcioni plan sadrži podatke: koje mjere odnosno aktivnosti treba realizovati, u kom vremenskom okviru mjere odnosno zadatke treba realizovati, koji su indikatori i izvori verifikacije realizacije mjera odnosno zadataka, ko je odgovorni akter za realizaciju svake planirane mjere odnosno zadatka i izvore finansijskih sredstava. Planirane su brojne mjere: preispitivanje zakonskih odredbi radi unaprjeđenja kvaliteta socijalne i dječje zaštite; unaprjeđenje funkcionisanja centara za socijalni rad i standarda usluga socijalne i dječje zaštite; unaprjeđenje materijalnih davanja i mjera aktivacije za korisnike materijalnog obezbjeđenja. Predviđeno je unaprjeđenje uslova za izdavanje licence za obavljanje djelatnosti pružalaca usluge i licence za rad; preispitivanje akreditacije programa obuke i jačanje mehanizama primjene Etičkog kodeksa za zaposlene u ovoj oblasti; obezbjeđivanje kontinuirane obuke i sistema supervizije stručnog rada. Nastaviće se sa razvojem i uspostavljanjem usluga socijalne i dječje zaštite za korisnike na lokalnom nivou – deinstitucionalizacijom, podrškom porodici i unaprjeđenjem nesrodničkog hraniteljstva, te uspostavljanjem inovativnih usluga u oblasti socijalne i dječje zaštite.

Nakon rasprave, Odbor je većinom glasova, podržao Akcioni plan za 2021.godinu za sprovođenje Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite za period od 2018 do 2022.godine, s Izveštajem o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite (2018-2022.) za 2020.godinu.

Akcioni plan za sprovođenje Strategije za borbu protiv trgovine ljudima za period 2019-2024. za 2021.godinu i Izveštaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije za borbu protiv trgovine ljudima za period 2019-2024. za 2020.godinu, predstavila je Tijana Šuković, načelnica Odjeljenja za borbu protiv trgovine ljudima u Ministarstvu unutrašnjih poslova. Informisala je članove/ice Odbora da je Vlada Crne Gore 2019.godine, usvojila Strategiju za borbu protiv trgovine ljudima za period 2019-2024. kojom su definisani ciljevi, načela i pravci u borbi protiv trgovine ljudima i određene mjere za unaprjeđenje efikasnosti uspostavljenog sistema za borbu protiv trgovine ljudima u javnom, privatnom i civilnom sektoru. U cilju dalje realizacije Strategije i u skladu sa obavezama preuzetim Programom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, te shodno obavezama iz Programa rada Vlade, Koordinaciono tijelo za praćenje implementacije Strategije, koje je formirao ministar unutrašnjih poslova 15.marta t.g. izradilo je Akcioni plan za 2021. godinu, sa konkretnim aktivnostima, rokovima, nosiocima i partnerima, indikatorima rezultata i izvorima finansiranja. Vlada Crne Gore, na sjednici održanoj 8. jula usvojila je Akcioni plan za 2021.godinu i Izveštaj o realizaciji Akcionog plana za 2020. godinu. Realizacija aktivnosti će doprinijeti, između ostalog, jačanju multidisciplinarnog pristupa borbi protiv trgovine ljudima u otkrivanju i procesuiranju ovih krivičnih djela, kao i u dijelu zaštite žrtava i sprovođenju usaglašenih politika borbe protiv ovog fenomena. Takođe, olakšaće se prepoznavanje potencijalnih žrtava i žrtava trgovine ljudima, jačanjem stručnih kapaciteta predstavnika organa za sprovođenje zakona, omogućiće se bolja informisanost cjelokupne javnosti, posebno osjetljivih kategorija stanovništva, kao i jačanje njihove sposobnosti da se odupru potencijalnim izazovima.

Nakon rasprave, Odbor je većinom glasova, podržao Akcioni plan za sprovođenje Strategije za borbu protiv trgovine ljudima za period 2019-2024. za 2021.godinu i Izveštaj o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije za borbu protiv trgovine ljudima za period 2019-2024. za 2020.godinu.

**

- Na 12.sjednici Odbora, održanoj 15. novembra, razmotrena je Nacionalna strategija rodne ravnopravnosti 2021-2025. godine sa Akcionim planom za 2021-2022.godinu i Završnim izvještajem o sprovođenju Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti (PAPRR) 2017-2021.

Državni sekretar Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava mr Bojan Božović, informisao je članove/ice Odbora da Nacionalna strategija rodne ravnopravnosti 2021-2025.godine sa Akcionim planom za 2021-2022.godinu, ima za glavni cilj podizanje višeg nivoa rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori, kroz unaprjeđenje primjene postojećeg normativnog okvira i primjenu mjera kojima se jačaju kapaciteti institucionalnih mehanizama za sprovođenje zakonskih odredbi za zaštitu od diskriminacije, uspostavljanje

efikasnije i efektivnije koordinacije, nadzora nad sprovođenjem i izvještavanje. Takođe, mjerama ove Strategije adresira se i potreba za intenzivnijim uključivanjem svih aktera u društvu u rješavanje problema vezanih za diskriminaciju po osnovu pola i roda i osnaživanje žena i osoba drugačijih polnih i rodnih identiteta. U cilju izrade ovog četvrtog po redu strateškog dokumenta za rodnu ravnopravnost formirana je Radna grupa, sastavljena od 35 predstavnika/ca relevantnih institucija i NVO. U pripremi Nacionalne strategije korišćena je eksterna ekspertska podrška od strane Misije OEBS-a u Crnoj Gori.

Nacionalni strateški dokument za rodnu ravnopravnost, za naredni četvorogodišnji ciklus, treba da bude jasan okvir za aktivnosti koje rodnu ravnopravnost bolje pozicioniraju u crnogorskom društvu, a naročito u političkom kontekstu. Nacionalnom strategijom rodne ravnopravnosti 2021-2025. godine, se želi dostići viši nivo rodne ravnopravnosti kroz sljedeće operativne ciljeve: Unaprijediti primjenu postojećeg normativnog okvira a sprovođenju politike rodne ravnopravnosti i zaštitu od diskriminacije po osnovu pola i roda; Unaprijediti politike u oblasti obrazovanja, kulture i medija kako bi se smanjio nivo stereotipa i predrasuda prema ženama i osobama drugačijih polnih i rodnih identiteta; Povećati nivo učešća žena i osoba drugačijih polnih i rodnih identiteta u oblastima koje omogućavaju pristup prirodnim i društvenim resursima i dobiti od korišćenja resursa. Realizacijom ciljeva predviđenih ovim dokumentom će se dorinijeti smanjenju diskriminacije žena i osoba drugačijih rodnih identiteta i promociji jednakosti u skladu sa načelima UN Konvencije o sprječavanju svih vidova diskriminacije žena – CEDAW i pune harmonizacije propisa sa Zakonom o rodnoj ravnopravnosti.

Načelnica Direkcije za rodnu ravnopravnost u Ministarstvu pravde, ljudskih i manjinskih prava Biljana Pejović, informisala je Odbor da će za realizaciju mjera i aktivnosti sredstva biti obezbjeđena iz budžeta resornih ministarstava i uz podršku donatora. Podsjetila je na realizovane aktivnosti u okviru trogodišnjeg programa IPA II – Podrška antidiskriminacionim politikama i politikama rodne ravnopravnosti, i najavila pokretanje novog projekta – Komuniciranje rodne ravnopravnosti, čiji će fokus biti na medijima i njihovoj ulozi u promovisanju rodne ravnopravnosti.

Nakon rasprave, Odbor je jednoglasno podržao Nacionalnu strategiju rodne ravnopravnosti 2021-2025. godine sa Akcionim planom za 2021-2022. godinu i Završnim izvještajem o sprovođenju Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti (PAPRR) 2017-2021.

5. Konferencije

-Odbor je, u saradnji sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori i Kancelarijom ODIHR-a, organizovao putem Zoom platforme Regionalnu konferenciju parlamentarki Jugoistočne Evrope na temu „Uloga parlamenata na unaprjeđenju rodne ravnopravnosti i žene u politici“, koja je održana 14. juna u zgradi Skupštine.

Na otvaranju Konferencije govorio je Aleksa Bečić, predsjednik Skupštine Crne Gore.

U uvodnom dijelu učesnicima/cama su se obratile: Božena Jelušić, predsjednica Odbora, Siv-Katrine Leirtroe, zamjenica šefa Misije OEBS-a u Crnoj Gori i Ajla van Merdanović, šefica Odjeljenja za demokratsko upravljanje i ravnopravnost polova, OEBS-ova kancelarija za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR).

Rad konferencije odvijao se u tri sesije: Rodno osjetljivi parlament i zakonodavstvo – dobre prakse i naučene lekcije; Nasilje nad ženama u politici – uloga parlamenata i Zajednički rad na postizanju rodne ravnopravnosti i žene u politici – međuinstitucionalna saradnja i umrežavanje.

U radu Konferencije učestvovala su potpredsjednica Skupštine Crne Gore Branka Bošnjak, poslanica Suada Zoronjić, kao i predstavnici/ce zemalja Zapadnog Balkana - Crne Gore, Albanije, Bosne i

Hercegovine, Kosova, Makedonije i Srbije. Takođe, u radu ove konferencije učestvovali/e su i predstavnici misija – OEBS-a, ODIHR-a i UNDP-a.

6. Radionice

- 20.septembra Odbor je u saradnji sa Ambasadom Ujedinjenih Arapskih Emirata u Crnoj Gori, organizovao putem Zoom platforme, jednodnevnu radionicu na temu „Osnaživanje žena“.

Radionicu su uvodnim obraćanjima otvorile predsjednica Odbora Božena Jelušić i Nj.E. ambasadorica UAE u Crnoj Gori Nabila Al Shamsi.

Tokom rada razmijenjena su iskustva i primjeri najbolje prakse o ovoj značajnoj temi, sa posebnim akcentom na ulogu parlamenata u osnaživanju žena i postizanju rodne ravnopravnosti. Razmijenjena su iskustva na temu značaja rodno odgovornog budžetiranja, uloge žena u javnoj upravi, Ženskog parlamentarnog kluba.

U radu radionice učestvovali/e su: predsjednica i član/ice Odbora: Božena Jelušić, Maksim Vučinić, Vesna Pavićević i Suzana Pribilović, predstavnici/ce Nacionalnog Savjeta Ujedinjenih Arapskih Emirata Nj.E. dr Hawa Dahhak Al-Mansoori, H.E. Mariam Bin Thenia i Nj.E. Mira Sultan Al-Suwaidi.

- 29. i 30. septembra Odbor je u saradnji sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori, organizovao dvodnevnu radionicu za poslanice i zaposlene u Službi Skupštine, u cilju izgradnje kapaciteta i procedura za realizaciju rodnih procjena u svim fazama kreiranja i usvajanja zakona, politika i drugih akata. Radionica je održana u hotelu „Podgorica“. Rad dvodnevne radionice koju su vodile ekspertkinje Vesna Rajković - Nenadić i Olivera Komar odvijao se u okviru panela: „Zašto je važna rodna ravnopravnost“, „Koraci u orodnjavanju zakonodavstva“, „Konkretni aktivnosti u orodnjavanju predloga zakona“, „Instrumenti za ocjenu rodne senzitivnosti u zakonodavstvu“, „Rodno odgovorno budžetiranje kao primjer rodno senzitivne fiskalne politike države“, „Orodnjavanje politika na lokalnom nivou“, „Zakonski okvir za rodnu ravnopravnost“, „Rodno osjetljiva statistika“, „Rodno odgovorno budžetiranje“ i „Fenomen rodno zasnovanog nasilja“.

U radu dvodnevne radionice učestvovali/e su: predsjednica i članice Odbora - Božena Jelušić, Jelena Božović, Tamara Vujović, Suzana Pribilović, Danijela Đurović i Zdenka Popović, predsjednica Odbora za antikorupciju Daliborka Pejović, savjetnice u sekretarijatima – Odbora za rodnu ravnopravnost, Ustavnog odbora, Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu, Odbora za bezbjednost i odbranu, Odbora za ekonomiju, finansije i budžet, Odbora za prosvjetu, nauku, kulturu i sport, Odbora za antikorupciju, predstavnica Parlamentarnog instituta i predstavnica Budžetske kancelarije.

- 29. i 30. novembra, Odbor je u saradnji sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori, organizovao dvodnevnu radionicu za poslanike/ce i zaposlene u sekretarijatima odbora, na temu „Rodno odgovorno budžetiranje“. Rad dvodnevne radionice koju su vodile ekspertkinje Slavica Striković i dr Marija Risteska odvijao se u okviru panela: „Rodni koncept“, „Proces orodnjavanja“, „Pet koraka orodnjavanja“, „Uslovi za orodnjavanje“, „Pravni i normativni okvir za orodnjavanje u Crnoj Gori“, „Budžetska pismenost“, „Struktura budžeta“, „Šta nije rodno odgovorno budžetiranje?“, „Osnovni preduslovi za rodno odgovorno budžetiranje u budžetskom procesu“, „Pet koraka u procesu rodne procjene korisnika/ca. Rodna procjena troškova i isplativost“.

U radu dvodnevne radionice učestvovala su: članica Odbora za rodnu ravnopravnost Jelena Božović, savjetnice u sekretarijatima – Odbora za rodnu ravnopravnost, Odbora za bezbjednost i odbranu, Odbora za ekonomiju, finansije i budžet, Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje i predstavnik Parlamentarnog instituta.

7. Memorandum o saradnji sa Odjeljenjem za poslove rodne ravnopravnosti Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava i NVO „Ženska Akcija“ u Procesu uvođenja rodno odgovornog budžetiranja u Crnoj Gori

Prepoznajući zajednički interes u intenzivijoj saradnji u zagovaranju koncepta rodno odgovornog budžetiranja u zakonskim okvirima i procesima donošenja odluka, predsjednica Odbora za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore Božena Jelušić, načelnica Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti u okviru Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava Biljana Pejović i izvršna direktorica NVO „Ženska Akcija“ Slavica Striković, potpisale su Memorandum o saradnji u procesu uvođenja rodno odgovornog budžetiranja u Crnoj Gori. Memorandum je potpisan 5. maja 2021. godine. Aktivnosti se realizuju u okviru regionalnog programa Mreža za nadzor rodnog budžetiranja, podržanog od Austrijske agencije za razvoj (ADA) i Švedske međunarodne agencije za razvoj (SIDA), koje se realizuju u šest balkanskih država i Republici Moldaviji.

8. Plan aktivnosti za postizanje rodno odgovorne Skupštine 2022-2024

Tokom 2021. godine Odbor za rodnu ravnopravnost i Misija OEBS-a u Crnoj Gori su se sporazumjeli oko potrebe da se uradi evaluacija primjene prethodnog i izradi novi Akcioni plan za rodno odgovornu Skupštinu za period 2022-2024.

Kao prvi korak, Misija OEBS-a je podržala izradu Evaluacije prethodnog akcionog dokumenta, kako bi ustanovila uspješnost sprovođenja prethodnog dokumenta i definisala nedostake i naučene lekcije koje bi trebalo uzeti u obzir prilikom izrade novog dokumenta. Evaluaciju je uradila dr Olivera Komar, ekspertkinja OEBS-a. Kao drugi korak, Misija OEBS-a je angažovala dvije ekspertkinje (dr Oliveru Komar i Sanju Elezović) koje su, u saradnji sa Radnim timom Skupštine Crne Gore, izradili novi Plan aktivnosti za postizanje rodno odgovorne Skupštine 2022-2024, uzimajući u obzir nalaze i preporuke Evaluacije, kao i ciljeve i mjere Nacionalne strategije rodne ravnopravnosti 2021 - 2025, kao i brojnih preporuka međunarodnih organizacija, prije svega UN Komiteta za rodnu ravnopravnost, OEBS-a, Evropske Unije i Savjeta Evrope.

Proces izrade novog akcionog dokumenta odvijao se u četiri faze: Formiranje Radne grupe za izradu Plana aktivnosti; Anketiranje poslanika/ca i zaposlenih u Skupštini, kako bi se uradila Analiza potreba; Sastanci Radne grupe - definisanje prioriternih oblasti i aktivnosti za naredne dvije godine; Izrada Plana aktivnosti 2022-2024.

Nacrt Plana dostavljen je Sekretarijatu Odbora za rodnu ravnopravnost u novembru 2021. godine. U skladu sa uspostavljenom praksom, biće razmotren na narednoj sjednici Odbora i prosljeđen Kolegijumu Predsjednika Skupštine.

Tabelarni prikaz

Broj sjednica	16
Broj razmatranih tačaka dnevnog reda	38
Trajanje sjednica u satima i danima	17 dana 37 sati i 25 min.
Broj razmatranih prijedloga zakona	3
Broj razmatranih prijedloga zakona o izmjenama i dopunama zakona	4
Broj razmatranih amandmana	/
Broj podnijetih amandmana	/
Broj razmatranih izvještaja koje pojedini organi, saglasno zakonu, dostavljaju Skupštini	2
Broj razmatranih izvještaja, strategija i drugih akata dostavljenih Odboru	7
Broj konsultativnih saslušanja	1
Broj kontrolnih saslušanja	1
Učešće na sjednicama, u skladu sa članom 67 Poslovnika Skupštine	104
Ostale aktivnosti Odbora (konferencije, javne tribine, sastanci, seminari, kampanje) - konferencije -okrugli sto - sastanci	1

MEĐUNARODNE I OSTALE AKTIVNOSTI

Naziv aktivnosti	Događaj i diskusija „Dižemo glas za one koji to ne mogu – pravda za žrtve seksualnog nasilja“
Datum	26.januar 2021.
Mjesto	Podgorica
Organizator	Nevladine organizacije „LGBT Forum Progres“ i „LGBTIQ Socijalni centar“
Učesnici/e	Predsjednica Odbora Božena Jelušić, predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode Jovan Jole Vučurović, predsjednica Upravnog odbora NVO „LGBT Forum Progres“ Bojana Jokić, novinarka Portala Analitika Ivona Drobnjak
Kratak opis aktivnosti	Događaj i diskusija „Dižemo glas za one koji to ne mogu – pravda za žrtve seksualnog nasilja“ tematski je posvećen predstavljanju svjedočenja i iskustava žrtava nasilja prikupljenim putem Instagrama od strane novinarke Portala Analitika Ivone Drobnjak.

Naziv aktivnosti	Sastanak predsjednice Odbora Božene Jelušić sa šeficom Delegacije u Misiji OEBS-a u Crnoj Gori Liom Magnaguagno
Datum	1.februar 2021.
Mjesto	(onlajn)
Organizator	Odbor za rodnu ravnopravnost i Misija OEBS-a u Crnoj Gori
Učesnici/e	Predsjednica Odbora Božena Jelušić i šefica Delegacije u Misiji OEBS-a u CrnojGori Lia Magnaguagno
Kratak opis aktivnosti	Tokom sastanka je dogovoreno da će Misija OEBS-a pružiti ekspertsku podršku analizi primjene prethodnih i kreiranju Nacrta plana za rodno osjetljivu Skupštinu za period 2022-2024.godine. Izražena je obostrana spremnost da se u narednom period nastavi sa organizovanjem radionica za poslanike/ce i stručnu službu Skupštine Crne Gore, kao i da se nastavi sa realizacijom aktivnosti u okviru pilot projekta orodnjavanja agrobudžeta, jačanja saradnje sa lokalnim parlamentima u oblasti većeg učešća žena u političkom i javnom životu, uloge medija u promovisanju rodne ravnopravnosti.

Naziv aktivnosti	Konferencija „Rodna ravnopravnost i javne politike u Crnoj Gori: Više od matematike“
Datum	4.februar 2021.
Mjesto	Pogorica
Organizator	Institut Alternativa
Učesnici/e	Božena Jelušić, predsjednica Odbora za rodnu ravnopravnost, Biljana Pejović, načelnica Odjeljenja za poslove rodne ravnopravnosti u Ministarstvu pravde, ljudskih i manjinskih prava, Nina Milović, načelnica Direkcije za organizaciju i funkcionisanje zdravstvene zaštite u Ministarstvu zdravlja, Ivana Zečević, načelnica Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća u Ministarstvu ekonomskog razvoja, Irena Joksimović, načelnica Direkcije za radne odnose u Direktoratu za rad Ministarstva ekonomskog razvoja i Nikoleta Pavičević, Institut alternativa.
Kratak opis aktivnosti	Predstavljeni su ključni nalazi o orodnjavanju javnih politika, sa naglaskom na izradu zakona u oblasti rada, zdravlja i privrednih društava, koji su finalizovani tokom 2019.godine. Analiza je izrađena u okviru projekta “Orodnjavanje, a ne prebrojavanje: Javne politike i rodna ravnopravnost u Crnoj Gori”, koji Institut alternative sprovodi uz finansijsku podršku Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava. Tokom panel diskusije predsjednica Odbora govorila je o planu rada Odbora u narednom period. Takođe, predstavila je rad Odbora u pogledu orodnjavanja zakona i drugih propisa, realizacije Plana za rodno odgovornu Skupštinu i učešća u izmjenama i dopunama akata koji uređuju rad Skupštine u cilju unapređenja uloge poslanika i poslanica u orodnjavanju javnih politika.

Naziv aktivnosti	Sastanak Radne grupe za izradu četvorogodišnjeg nacionalnog strateškog dokumenta za rodnu ravnopravnost – Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti (PAPRR) za period 2021-2025.godine, sa pratećim dvogodišnjim Akcionim planom.
Datum	5.februar 2021.godine
Mjesto	(onlajn)
Organizator	Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava
Učesnici/e	Predsjednica Odbora Božena Jelušić i članovi/ice Radne grupe
Kratak opis aktivnosti	Tokom obraćanja predsjednica Jelušić se osvrnula na važnost postojanja studija roda na univerzitetskom nivou (osnovne i postdiplomske studije) i na pitanje potrebe evaluacije nastavnih planova i programa sa aspekta

	rodne ravnopravnosti i prisustva stereotipa koji tu ravnopravnost dovode u pitanje. U tom smislu, podsjetila je da reforma obrazovanja predstavlja proces a ne trenutak, i da bi bilo važno vratiti se postulatu da se svakih šest godina vrši evaluacija programa i udžbenika, i prilagođavanje novim društvenim izazovima i tehnološkom okruženju. Proces izrade novog nacionalnog strateškog dokumenta za postizanje rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori za period 2021-2025. započet je krajem 2020. godine. Prva faza podrazumijevala je formiranje Koordinacionog tima, Radne grupe te prikupljanje podataka i informacija o trenutnom stanju rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori, sa ciljem da novi dokument što kvalitetnije da odgovor na ono što jesu izražene potrebe i problemi.
--	--

Naziv aktivnosti	Sastanak predsjednice Odbora Božene Jelušić sa Danielom Gašparikovom, stalnom predstavnicom UNDP-a u Crnoj Gori
Datum	12. februar 2021.
Mjesto	Skupština Crne Gore
Organizator	Odbor za rodnu ravnopravnost
Učesnici/e	Predsjednica Odbora Božena Jelušić, stalna predstavica UNDP-a u Crnoj Gori Danijela Gašparikova i koordinatorka Programa rodne ravnopravnosti UNDPa u Crnoj Gori Kaća Đuričković.
Kratak opis aktivnosti	Tokom sastanka predstavljene su planirane aktivnosti Odbora u narednom period, a razgovarano je o organizaciji Trinaestog zasjedanja Ženskog parlamenta, planiranog za 8.mart, koje će biti posvećeno doprinosu žena ekonomiji Crne Gore u vrijeme pandemije COVID-19.

Naziv aktivnosti	Multilateralni sastanak Mreže odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost Zapadnog Balkana (HUGEN) na temu „Uticaj pandemije Covida -19 na žene“
Datum	2. mart 2021.
Mjesto	(onlajn)
Organizator	Vestminsterska fondacija za demokratiju (WFD)

Učesnici/e	Predsjednica Odbora Božena Jelušić i stalni članovi/ce HUGEN, Dženet Veič, predsjedavajuća Upravnog odbora „Ženske budžetske grupe Ujedinjenog Kraljevstva“ i specijalna savjetnica Odbora za žene i ravnopravnost Donjeg doma Parlamenta Ujedinjenog Kraljevstva i Nada Drobnjak, predsjednica Odbora za rodnu ravnopravnost u 26. sazivu Skupštine Crne Gore.
Kratak opis aktivnosti	Tokom sastanka razgovarano je o iskustvima koja se odnose na uticaj pandemije Covida -19 na žene u Ujedinjenom Kraljevstvu i državama Zapadnog Balkana, koja bi mogla produbiti postojeće rodne nejednakosti u regionu, imajući u vidu da teret krize osjećaju posebno žene. Razgovarano je o ulozi parlamenata i njihovom prilagođavanju novim načinima rada, istovremeno baveći se uticajem pandemije na različite društvene grupe.

Naziv aktivnosti	Regionalna konferencija „Slobodna žena gradi svijet“
Datum	3. mart 2021.
Mjesto	(putem zoom platforme)
Organizator	Udruženje građana oštećenog vida Tuzla
Učesnici/e	Predsjednica Odbora Božena Jelušić, predstavnici/e Saveza slijepih Crne Gore i Gradske organizacije slijepih iz Beograda
Kratak opis aktivnosti	Na konferenciji su predstavljeni rezultati projekta “Osnaživanje slijepih žena za borbu protiv diskriminacije, nasilja i rodne neravnopravnosti”, koji Udruženje građana oštećenog vida Tuzla sprovodi u partnerstvu sa Gradskom organizacijom slijepih Beograd i Savezom slijepih Crne Gore. Ovaj projekat se realizuje u okviru regionalnog programa “Dijalog za budućnost: Unapređenje dijaloga i društvene kohezije u, i između BiH, Crne Gore i Republike Srbije, koji sprvode UNDP, UNICEF I UNESCO, a finansira ga Fond UN-a za izgradnju mira (UNPBF).

Naziv aktivnosti	Polaznici English Access Microscholarship programa sa Cetinja, putem video-konferencijskog sistema, razgovarali su sa predsjednicom Odbora za rodnu ravnopravnost Boženom Jelušić, na temu „Suština Međunarodnog dana žena“.
Datum	5. mart 2021.
Mjesto	onlajn

Organizator	Udruženje nastavnika engleskog jezika Crne Gore ELTAM
Učesnici/e	Predsjednica Odbora Božena Jelušić , koordinatorka Access programa za Crnu Goru Dragana Radoman i polaznici English Access Microscholarship programa sa Cetinja.
Kratak opis aktivnosti	Polaznici su razgovarali sa predsjednicom Odbora Boženom Jelušić, na temu „Suština Međunarodnog dana žena“. Razgovor se sastojao iz dva segmenta i bio je koncipiran tako da su tokom prvog dijela učenici mogli da postave pitanja predsjednici Odbora, a u drugom dijelu da iznesu svoje komentare i utiske. Razgovor je vođen na engleskom jeziku. Dvogodišnji program za talentovane učenike je finansijski podržan od strane Stejt dipatmenta i sprovodi se kroz podršku Ambasade SAD-a u Crnoj Gori.

Naziv aktivnosti	Prezentacija Izvještaja o post-zakonodavnom nadzoru Mreže parlamentarnih odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost na Zapadnom Balkanu (HUGEN)
Datum	6. april 2021.
Mjesto	(onlajn)
Organizator	Vestminsterska fondacija za demokratiju (WFD)
Učesnici/e	Članovi/ice odbora iz zemalja Zapadnog Balkana koji ostvaruju svoje nadležnosti u oblasti ljudskih prava i rodne ravnopravnosti, kao i članovi/ce stručnih službi.
Kratak opis aktivnosti	Tokom sastanka predstavljeni su Izvještaji o post-zakonodavnom nadzoru: Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o rodnoj ravnopravnost, Skupština Crne Gore; Zakona o ravnopravnosti polova u društvu, Parlament Albanije i Zakona o zaštiti od nasilja u porodici u Federaciji Bosne i Hercegovine, Parlament Federacije Bosne i Hercegovine. Izvještaji su realizovani u okviru regionalnog projekta parlamentarnog programa "Kreiranje parlamentarne mreže o ljudskim pravima na Zapadnom Balkanu" koji WFD sprovodi uz podršku Ministarstva vanjskih poslova Kraljevine Norveške u period od aprila 2019. do novembra 2021.godine, sa ciljem jačanja saradnje među palamentima Zapadnog Balkana, a putem uspostavljanja regionalne mreže radnih tijela za ljudska prava i rodnu ravnopravnost.

Naziv aktivnosti	Prvi od tri virtuelna sastanka posvećena rodno-odgovornom oporavku nakon krize izazvane pandemijom virusa Covid -19, koje u okviru Međuparlamentarnog dijaloga organizuju Interparlamentarna unija (IPU) i UN Women
Datum	7. april 2021.
Mjesto	onlajn
Organizator	Interparlamentarna unija (IPA) i UN Women
Učesnici/e	Predsjednica Odbora Božena Jelušić, predstavnici/e Interparlamentarne unije (IPU) i UN Women
Kratak opis aktivnosti	Tokom sastanka, predsjednica je govorila o značaju uvođenja rodno odgovornog budžetiranja i prikupljanja rodno osjetljive statistike, kao i potrebi sistemskog pristupa obezbjeđenju podrške za žene na tržištu rada. Ukazala je da krize, kao što je kriza izazvana pandemijom virusa Covid-10, ukazuje na značaj stavljanja uloge žena u fokus ekonomskog razvoja društva.

Naziv aktivnosti	Tematska sjednica Odbora za ljudska prava i slobode „Djeca su djeca“, organizovana u susret obilježavanja 8.aprila – Međunarodnog dana Roma, a u svijetlu podrške javnoj kampanji iz marta 2020.godine, protiv dječjih ugovorenih brakova
Datum	7. april 2021.
Mjesto	Skupština Crne Goe
Organizator	Odbor za ljudska prava i slobode
Učesnici/e	Predsjednica Odbora, članovi/ice Odbora za ljudska prava i slobode, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, predstavnici/e ministarstava, međunarodnih i nevladinih organizacija i dr.
Kratak opis aktivnosti	Razgovarano je o aktivnostima preduzetim u oblasti sprječavanja dječjih, prisilnih i ugovorenih brakova u cilju nediskriminacije Roma, kao i o procesu integracije Roma u crnogorskom društvu utvrđenih Deklaracijom partnera Zapadnog Balkana o integraciji Roma u sklopu procesa proširenja Evropske unije.

Naziv aktivnosti	Drugi sastanak posvećen rodno-odgovornom oporavku nakon krize uzrokovane pandemijom Covid-19, koje u okviru Međuparlamentarnog dijaloga organizuju Interparlamentarna unija (IPU) i Agencija za rodnu ravnopravnost i osnaživanje žena (UN Women)
------------------	---

Datum	14. april 2021.
Mjesto	(onlajn)
Organizator	Interparlamentarna unija (IPA) i UN Women
Učesnici/e	Predsjednica Odbora Božena Jelušić, predstavnici/e Interparlamentarne unije (IPU) i UN Women
Kratak opis aktivnosti	Tema drugog sastanka bilo je nasilje nad ženama i djevojkama tokom pandemije virusa Covid-10. Tokom sastanka razgovarano je o praksama različitih zemalja u pružanju adekvatnog odgovora sistema zaštite i ohrabrenja žrtava da prijave nasilje. Posebno je istaknut značaj uloge parlamenata u kreiranju odgovarajućeg zakonskog okvira i značaju univerzalnog ratifikovanja međunarodnih deklaracija kojim se zabranjuje nasilje nad ženama i djevojkama, kao i nadzora rada relevantnih institucija u njihovoj primjeni. Govoreno je o potrebi postojanja kol centara koji su dostupni 24 sata, kao i aplikacija za prijavljivanje nasilja.

Naziv aktivnosti	Sastanak sa vodećim poslanicima/cama Evropskog parlamenta sa parlamentima Zapadnog Balkana, Tanjom Fajon i Vladimirom Bilčikom
Datum	23. april 2021.
Mjesto	(onlajn)
Organizator	Sastanak je organizovan u okviru programa Evropskog parlamenta Simone Veil, čiji je cilj osnaživanje žena, a posebno poslanica.
Učesnici/e	Predsjednica i članice Odbora - Božena Jelušić, Suzana Pribilović i Vesna Pavićević, potpredsjednica Skupštine Branka Bošnjak, poslanik/ca Evropskog parlamenta Tanja Fajon i Vladimir Bilčik.
Kratak opis aktivnosti	Tokom sastanka razgovarano je ženskom liderstvu u vrijeme krize izazvane pandemijom Covid - 19. Razmijenjena su iskustva i najbolje prakse u zakonodavstvu i procesu donošenja odluka tokom krize izazvane ovom pandemijom. Poslanice su upoznale sagovornike/ce sa aktivnostima nedavno formiranog Ženskog kluba koji okuplja sve poslanice 27.saziva, kao i izmjenama i dopunama Poslovnika Skupštine Crne Gore, kojim je propisano da najmanje jedna žena mora biti na mjestu potpredsjednika Skupštine. Predstavljeni su i ključni izazovi sa kojima se susreću žene u Crnoj Gori, uzorokovani pandemijom, uključujući povećanu stopu nezaposlenosti, porast slučajeva nasilja nad ženama, neplaćenog rada i povećanja siromaštva. Razgovarano je i o sve prisutnijem fenomenu nasilja nad ženama u politici, koje je ocijenjeno kao rastuća prijetnja koja može uticati na smanjeno učešće žena u političkom i javnom životu.

Naziv aktivnosti	Konferencija Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore (UMHCG) povodom obilježavanja Evropskog dana samostalnog života
Datum	5. maj 2021.
Mjesto	Podgorica
Organizator	Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore (UMHCG)
Učesnici/e	Predsjednica Odbora Božena Jelušić, ambasadorica EU u Crnoj Gori Oana Kristina Popa, potpredsjednik Vlade Crne Gore Dritan Abazović, ministar finansija i socijalnog staranja Miloško Spajić, zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore Siniša Bjeković, izvršna direktorica UMHCG Marina Vujačić i dr.
Kratak opis aktivnosti	Ovaj događaj je organizovan kao mjera Akcionog plana za 2021. Strategije za informisanje javnosti o pristupanju Crne Gore EU u okviru projekta EU4ME koji finansira Evropska unija, a sprovodi ga Generalni sekretarijat Vlade Crne Gore, kao i kroz projekat "Osamostali se" koji finansira Ministarstvo finansija i socijalnog staranja kroz konkurs za nevladine organizacije u 2020.

Naziv aktivnosti	Prvi okrugli sto u okviru Javne rasprave o Nacrtu nacionalne strategije rodne ravnopravnosti 2021-2025, sa Akcionim planom 2021-2022.godine
Datum	13. maj 2021.
Mjesto	(onlajn)
Organizator	Ministartstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava u saradnji sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori
Učesnici/e	Predsjednica Odbora Božena Jelušić, savjetnice u Sekretarijatu Odbora za rodnu ravnopravnost, načelnica Direkcije za rodnu ravnopravnost u Ministarstvu pravde, ljudskih i manjinskih prava Biljana Pejović, predsjednica NVO „Ženska Akcija“ Slavica Striković i dr.
Kratak opis aktivnosti	Predstavljani su najvažniji elementi ovog strateškog dokumenta, analiza stanja, trenutna situacija, vizija, prioritetne mjere, ciljevi kao i budući Akcioni plan sa konkretnim aktivnostima za period 2021-2022. Predsjednica je, podsjetivši na nedostatak rodne perspektive u postojećim obrazovnim programima, ukazala na potrebu njihove temeljne analize, kao i na potrebu uvođenja seksualnog obrazovanja u osnovnim školama i studija roda na Univerzitetu Crne Gore. Tokom diskusije, govorila je o značaju kontinuirane obuke poslanika/ca i zaposlenih u stručnoj službi Skupštine CG, pitanju rodno zasnovanog nasilja, sa posebnim osvrtom na nasilje nad ženama u politici, uvoženju rodno odgovornog budžetiranja i saradnji sa medijima na promovisanju rodne

	ravnopravnosti.
--	-----------------

Naziv aktivnosti	Sastanak Međuresorske radne grupe za izradu i praćenje realizacije Programa iz Akcionog plana za primjenu Rezolucije SBUN 1325 – žene, mir i bezbjednost (2019-2022) za period 2021-2022
Datum	18. maj 2021.
Mjesto	Podgorica
Organizator	Ministarstvo odbrane
Učesnici/e	Članica Odbora i članica Međuresorske radne grupe Jelena Božović i predstavnice ministarstava u Radnoj grupi.

Naziv aktivnosti	Konferencija “Žene s integritetom – ka vidljivosti”
Datum	17. jun 2021.
Mjesto	Podgorica
Organizator	Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore (UMHCG)
Učesnici/e	Predsjednica Odbora Božena Jelušić, ministarka javne uprave, digitalnog društva i medija Tamara Srzentić, programska menadžerka UNDP Kaća Đuričković, predsjednica NVO „Ženska akcija“ Slavica Striković i programska menadžerka UMHCG Anđela Radovanović.
Kratak opis aktivnosti	Konferencija je organizovana sa ciljem da podstakne dijalog zainteresovanih strana kako bi se doprinijelo povećanju obuhvata pitanja u vezi sa ženama s invaliditetom u razvoju politika i programa podrške civilnom sektoru u Crnoj Gori i razvoju mehanizama procjene i monitoringa rodno odgovornog budžetiranja u odnosu na žene s invaliditetom, kao i da istakne važnost uključivanja rodne perspektive u politike i programe iz oblasti invaliditeta, te perspektive invaliditeta u planiranju programa i politika rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori.

Naziv aktivnosti	Multilateralni sastanak Mreže parlamentarnih odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost Zapadnog Balkana (HUGEN), na temu “Uticaj pandemije covid-19 na osobe sa invaliditetom”
Datum	18. jun 2021.
Mjesto	onlajn

Organizator	Sastanak je organizovan u okviru serije tematskih dijaloga na temu položaja ranjivih društvenih grupa, koji su Vestminsterska fondacija za demokratiju i HUGEN započeli vebinarom održanom u martu t.g. a koji je prižio osvrt na položaj žena tokom pandemije Covida – 19.
Učesnici/e	Predsjednica Odbora Božena Jelušić, članica Upravljačkog odbora HUGEN mreže i ostali članovi/ice Upravljačkog odbora
Kratak opis aktivnosti	Učesnici/ce multilateralnog sastanka imali/e su priliku da čuju izlaganje eksperta iz Ujedinjenog Kraljevstva o status osoba sa invaliditetom i iskustvima u pružanju servisa podrške u period pandemije. Tokom diskusije učesnici/ce su imali/e priliku da razmijene iskustva u regionu Zapadnog Balkana o pitanjima obrazovanja, zdravstvene zaštite, ekonomske sigurnosti i zapošljavanju osoba sa invaliditetom tokom pandemije covid- 19.

Naziv aktivnosti	Sastanak potpredsjednice Skupštine Crne Gore Branke Bošnjak i predsjednice Odbora Božene Jelušić sa ekspertkinjama Misije OEBS-a Sanjom Elezović i Oliverom Komar, koje rade na izradi novog plana aktivnosti za rodno odgovornu Skupštinu Crne Gore
Datum	20. jun 2021.
Mjesto	Skupština Crne Gore
Organizator	Odbor za rodnu ravnopravnost u saradnji sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori

Naziv aktivnosti	Sastanak predsjednice Odbora Božene Jelušić i zamjenice Generalnog sekretara Skupštine Milene Vuković-Sekulović, sa ekspertkinjom Misije OEBS-a dr Jennifer Shkabatur
Datum	28. jun 2021.
Mjesto	Skupština Crne Gore
Organizator	Odbor za rodnu ravnopravnost u saradnji sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori
Učesnici/e	Predsjednica Odbora Božena Jelušić, zamjenica Generalnog sekretara Skupštine Milena Vuković-Sekulović i ekspertkinja Misije OEBS-a Jennifer Shkabatur
Kratak opis aktivnosti	Glavna istraživačica OEBS-a pripremila je analizu o rodno osjetljivim parlamentima, kojom je obuhvaćen, kao jedan od 48 parlamenata i Parlament Crne Gore. Na osnovu analize odlučeno je da se uradi

	dodatnih osam studija slučaja (od pomenutih 48 parlamenata), koje će biti uvrštene u predstojeći "Vodič o rodno osjetljivim parlamentima u regionu OEBS-a"- Tim povodom ODIHR je angažovao dr Jennifer Shkabatur, međunarodnu ekspertkinju za socijalnu koheziju i rodnu ravnopravnost, koja je zadužena da uradi desk istraživanje i intervju i da pripremi svaku studiju slučaja. Kontaktiran je Odbor sa molbom da organizuje intervju sa predstavnicima/cama iz Parlamenta Crne Gore, u cilju prikupljanja potrebnih podataka.
--	--

Naziv aktivnosti	Druga godišnja konferencija Mreže odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost Zapadnog Balkana (HUGEN) na temu „Jačanje uloge parlamenata u zaštiti ljudskih prava i rodne ravnopravnosti u periodima krize“
Datum	26 – 28 .jula 2021.
Mjesto	Kopaonik, Republika Srbija
Organizator	Vestminsterska fondacija za demokratiju HUGEN mreže
Učesnici/e	Članica Odbora Jelena Božović, predstavnici odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost iz parlamenata Zapadnog Balkana predstavnici institucija ombudsmana iz država Zapadnog Balkana, kao i eksperti za ljudska prava, rodnu ravnopravnost, parlamentarni nadzor i post-zakonodavni nadzor iz Ujedinjenog Kraljevstva.
Kratak opis aktivnosti	Tokom konferencije organizovana je diskusija na temu "Zašto je uvođenje rodničkih perspektiva važno za zakonodavni proces" u okviru koje su govorile članica Odbora Jelena Božović i Janet Veitch iz Ženske budžetske grupe Ujedinjenog Kraljevstva. Tokom konferencije, u okviru panela, diskutovano je na teme - "Odgovor parlamenata na pandemiju kovida-19 virusa u regionu Zapadnog Balkana" i "Jačanje saradnje između parlamenata i ombudsmana - put ka unpređenju ljudskih prava u regionu Zapadnog Balkana".

Naziv aktivnosti	Međuparlamentarna plenarna skupština Kopenhaga 2021. o stanju globalne LGBTI+ zajednice. Inerparlamentarna plenarna skupština je održana u okviru Foruma za ljudska prava Kopenhagen 2021.
Datum	20. avgust 2021.
Mjesto	Kopenhagen
Učesnici/e	Predsjednica Odbora - Božena Jelušić, predstavnici/e iz parlamenata Slovenije, Hrvatske, Makedonije i Crne Gore

Kratak opis aktivnosti	Predsjednica Odbora Božena Jelušić je sa predstavnicima/cama iz regiona i predstavnicima/cama Zeleni Evrope razmijenila iskustva na temu stanje ljudskih prava LGBTI+ osoba u Crnoj Gori i susrela se na marginama skupa sa predsjednikom Islanda, zemlje koja je napravila značajan iskorak u ovom pravcu i koji je bio počasni govornik na Plenarnoj skupštini.
------------------------	---

Naziv aktivnosti	Sastanak sa specijalnom izjaviteljkom UN-a o prodaji i seksualnom iskorišćavanju djece, uključujući dječju prostituciju, dječju pornografiju i proizvodnju materijala o seksualnom zlostavljanju djece Mamom Fatimom Singhateh
Datum	10. septembar 2021.
Mjesto	Skupština Crne Gore
Organizator	Sastanak je organizovan u okviru programa Evropskog parlamenta Simone Veisl.
Učesnici/e	Predsjednica Odbora Božena Jelušić i predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode Jovan Jole Vučurović
Kratak opis aktivnosti	Specijalna izjaviteljka se interesovala za aktivnosti realizovane u okviru zakonodavne i kontrolne uloge Parlamenta usmjerene na zaštitu prava djeteta

Naziv aktivnosti	Radionica na temu: „Dijalog o uvođenju rodno odgovornog budžetiranja u Crnoj Gori“
Datum	10.septembar 2021.
Mjesto	Podgorica
Organizator	Sekretarijat Savjeta za konkurentnost i Ministarstvo ekonomskog razvoja, u saradnji sa Ministarstvom finansija i socijalnog staranja
Učesnici/e	Predsjednica Odbora Božena Jelušić, predsjednik Odbora za ekonomiju, finansije i budžet Vladimir Joković, predstavnici ministarstava, međunarodnih institucija, NVO sektora i ekspertkinja Marija Risteska.
Kratak opis aktivnosti	Tokom radionice razmijenjena su mišljenja o trenutnom stanju i planiranim aktivnostima na stvaranju preduslova za povoljnije poslovno okruženje i ekonomsko osnaživanje žena, kao i mogućnostima doprinosa učesnika sistemskom uvođenju rodno odgovornog budžetiranja u budžetski sistem Crne Gore.

Naziv aktivnosti	Prva međunarodna konferencija žena u vanjskoj politici
Datum	14 – 15. septembra
Mjesto	Skoplje, Makedonija
Organizator	Ministarstvo vanjskih poslova Republike Sjeverne Makedonije
Učesnici/e	Predsjednica Odbora Božena Jelušić, diplomate/kinje i političari/ke zemalja Evrope i regiona, predstavnici/e međunarodnih i regionalnih organizacija UN, EU, NATO, SE, OEBS, RCC, predstavnici/ce akademske zajednice, medija, privrednog i civilnog sektora.
Kratak opis aktivnosti	<p>Tokom konferencije razgovarano je o jačanju uloge žena u svim aspektima društvenog života, njihovom učešću u vanjskoj politici, te procesima donošenja odluka i pokretanju promjena. Takođe, razmatrane su i mogućnosti za unaprjeđenje njihove uloge u društvu u svojstvu aktivnih i konstruktivnih političkih aktera, potreba većeg uključivanja žena u poslovni sector, kao i pitanja ekonomskog uticaja pandemije covid-19 na žene. Posebni panel posvećen je ulozi i značaju parlamenata u unaprjeđenju rodne ravnopravnosti u društvu.</p> <p>Tokom konferencije, usvojena je Zajednička deklaracija o uspostavljanju mreže žena diplomata Zapadnog Balkana, koja će omogućiti bližu komunikaciju i razmjenu iskustava među ženama diplomatkinjama kako bi se osnažila uloga koju imaju i koju bi trebalo razvijati u vanjskoj politici regiona.</p>

Naziv aktivnosti	Multilateralni sastanak Mreže parlamentarnih odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost Zapadnog Balkana (HUGEN), na temu „Unaprjeđenje položaja romske zajednice-Primjena regionalne deklaracije o integraciji Roma iz Poznanja“
Datum	29.septembar 2021.
Mjesto	Putem Zoom platforme
Organizator	Vestminsterska fondacija za demokratiju (WFD)
Učesnici/e	Predsjednica Odbora Božena Jelušić, članovi/ce Mreže parlamentarnih odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost Zapadnog Balkana (HUGEN)
Kratak opis aktivnosti	Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, inicirao je predlog za organizovanje sastanka HUGEN mreže kako bi se razmijenila iskustva i znanja o implementaciji konkretnih ciljeva koji su dogovoreni u okviru Deklaracije partnera Zapadnog Balkana o integraciji Roma u sklopu procesa proširenja EU Deklaracija iz Poznanja

Naziv aktivnosti	Šesti sastanak Upravljačkog odbora Mreže odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost Zapadnog Balkana (HUGEN)
Datum	23.novembar 2021.
Mjesto	Beograd
Organizator	Vestminsterska fondacija (WFD)
Učesnici/e	Član Odbora za rodnu ravnopravnost Maksim Vučinić, predstavnici odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost iz pet država Zapadnog Balkana: Albanije, Bosne i Hercegovine, Republike Srbije i Republike Sjeverne Makedonije i Crne Gore.
Kratak opis aktivnosti	Na sastanku je bilo riječi o aktivnostima realizovanim od januara do novembra ove godine kada su održana tri multilateralna sastanka na kojima je bilo riječi o uticaju pandemije na žene i osobe sa invaliditetom, kao i o unapređenju položaja pripadnika romske zajednice i primjeni regionalne deklaracije o integraciji Roma iz Poznanja koji je iniciran od strane Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore. Takođe, održana je Druga godišnja konferencija HUGEN-a koja je bila posvećena jačanju uloge parlamenata u zaštiti ljudskih prava i rodne ravnopravnosti u periodima krize. Organizovan je PLS vebinar, kao i napredni kurs o post-zakonodavnom nadzoru. Završeno je i objavljeno osam izvještaja o post-zakonodavnom nadzoru. Član Odbora za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore Maksim Vučinić, istakao je da je pilot projekat post-zakonodavnog nadzora pomogao da se ojača kontrolna uloga parlamenta i zahvalio Vestminsterskoj fondaciji za demokratiju na podršci, uz želju za nastavak saradnje.

Naziv aktivnosti	Onlajn događaj „Nasilje nad ženama u svijetu rada u Crnoj Gori“
Datum	8. decembar 2021.
Mjesto	Putem Zoom platforme
Organizator	Sekretarijat Savjeta za konkurentnost
Učesnici/e	Predsjednica Odbora Božena Jelušić, Šefica SCC-a Marija Šuković Britanska ambasadorica u Crnoj Gori Karen Maddocks, V.D. direktorice Direktorata za zapošljavanje i rad u Ministarstvo ekonomskog razvoja CG Jevrosima Pejović, Saradnica direktora za rodnu i ekonomsku inkluziju u European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) Sunita Pitamber, Specijalistkinja za formalizaciju i rodnu ravnopravnost u Međunarodnoj organizaciji rada (International Labour Organization) Maria Hose Chamorro, konsultantkinja za ekonomsko osnaživanje žena Marija

	Risteska
Kratak opis aktivnosti	Šefica Sekretarijata Savjeta za konkurentnost Marija Šuković istakla je značaj dijaloga i zajedničkih aktivnosti u cilju postizanja rodne ravnopravnosti, sa posebnim osvrtom na temu nasilja nad ženama na radnom mjestu. Sekretarijat Savjeta za konkurentnost, uvodeći rodnu integraciju u politike, kroz horizontalan pristup, utiče da se na rodnoj ravnopravnosti radi sistemski. Predsjednica Odbora za rodnu ravnopravnost u Skupština Crne Gore, Božena Jelušić navela je da je Odbor posvećen svim aspektima položaja žene u Crnoj Gori i da je integrisan pristup ključan kada govorimo o ovoj temi, te da je u tom smislu upravo civilni sektor veoma važan partner. Posebno je istakla rodno odgovorno budžetiranje kao važan alat za postizanje rodne ravnopravnosti.

Naziv aktivnosti	Online konferenciji „Ni jedna više“
Datum	8.decembar 2021.
Mjesto	Putem Zoom platforme
Organizator	UNDP
Učesnici/e	Predsjednica Odbora Božena Jelušić, novinarka Danijela Lasica, savjetnica za odnose sa javnošću Dragana Maljević, aktivistkinja Dina Bajramspahić, aktivistkinja i istraživačica Kosana Beker i aktivistkinja Nada Koprivica.
Kratak opis aktivnosti	Konferenciju je otvorila stalna predstavica UNDP-a u Crnoj Gori Daniela Gašparikova i zamjenica zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore Nerma Dobardžić. Konferencija je okupila stručnjakinje i stručnjake iz različitih oblasti koji su govorili o pitanju rodno zasnovanih ubistava i nasilja nad ženama u okviru kampanje „16 dana aktivizma protiv rodno zasnovanog nasilja“, a sa ciljem da se doprinese sprečavanju femicida i zaustavljanju nasilja nad ženama i djevojčicama. Na konferenciji je dodatno predstavljena inicijativa za uspostavljanje regionalnog mehanizma za praćenje i analizu slučajeva rodno zasnovanih ubistava (femicide watch), sa ciljem jačanja prevencije i unapređenja sistemskih odgovora na femicid i nasilje nad ženama.

SEKRETARKA ODBORA

Snežana Grupković,s.r.

PREDSJEDNICA ODBORA

Božena Jelušić,s.r.